

1813

Maenitsusjed

enneſe läbbikatsumiſſe

juhhatamiſſekſ.

Imprimatur.

Wopel d. 27te May 1816

Leitor G. Roth

Censor.

2

#

1. Katse iseennast läbbi! Eks teie ei tunne weel mitte ennast itse? Kas teie ni wägga ja ühte puhko tähhele pannete need arjad, mis teie ümber, et teie ei woi itseenneste sisse mitte watada? Eks teie ei nä ni mitmesuggusid lomaid, mis alwemad kui teie, ja teie tenirtus eks ja kasuks lodud on? Mink muido seätud on linnud tae wa al, lojused Ma peäl, kallad merret? Eks teie ei olle paljo parremad neid? Ja kedda teile tulleb tännada se eest, et teie üllemad lomad ollete? et teil melemoistur, tarkur, süddame tunnistur on? Ker on teie alla heitnud lambo ja härgi ja ka metr-ellajaid? Eks

se Ainur, kes keige arjade Loja
ja Jofand? Eks keige üllem wallit-
seja, kenne meel täis heldust on
inimese warts, ja kes temmale
ello-arsemeks walmistas sedda
kauniste ehhitud Ma-ilma? Tem-
ma on se, kes teie ihho ni targaste
lonud, kes Pead seadis keik omma
ihho liikmette liikumised juhha-
tada; kes maggo seadis warts wot-
ta, mis süakse ja juakse, ja sedda
ümberruuta ihho toiduseks; ja
kopsud seadis õhkutamiseks; ja
süddant, werd sisse lasta ja süs
wälja aiada keikide liikmette sisse.
Töest, immelikult on teid tehtud!
Kes se hinge satir, mis ihhule ello
annab ja liikumist, mis mötleb,
arwab, mäalletab; mis woib kei-
geparremaks abix olla, — mis woib
ehk wägga õnsaks sada, ehk wägga

hädaliofeks? Oh neid rummalaid³
kes iseennast ja omma Loja ärra-
unustawad! Oh kui mötlematta
ja unnised ollete teie sät sadik
olnud! Kuida teie meel nago ärra
on kaddund ma-ilma murre ja
lia römo ehk temma kärta sees!
Omma Lojale ja keige sellele, mis-
ga teie kohkur on tedda armastada
ja tenida, ollite teie kui ärrasur-
nud.

2. Öppige Jummalat tundma. —
Kui suur ja kaunis on se, kes teid
ja keik arjad lonud! Temma on
wäggede Jummal keige ma-ilma
Kunningrikide ülle. — Temma su-
ru on ni arwamatta, et taewas ja
taewarte taewad ei mahhuta tedda
enneste sisse; ni aulik, et ka kei-
geüllemad Inglid temma peäle wa-
date: ommad silmad warjule pist-

wad. Wata ülle taewa pole: mir
wäggi paistab seält so wasto ja
mir tarkur! Panne taewad tähi-
hele, kuidas need so Pea ülle wälja
laurud on! — sedda kaunist päikest
kuida ta päwal paistab, — neid tuh-
hat ja tuhhat tähte, kuidas nem-
mad pimmedat ööd walgustawad!
Wata ümberkaudo Ma peäle: mir
rikkused, mir rohke warranduste
kohhad leiad sa seält! Rohke lo-
justele; linds ja ellajaid innimes-
tele; merrid ja jõggesid ma-kast-
miseks. „Oh et innimesed tän-
naksid Jofandad temma heldusse
ja temma immeteggude eest, mir
temma teel innimese lastele!“

3. Ohige säggedarte Jummalasän-
na seest, mir temma pühha käsk ja
tahtminne on. — Moistlikkuis lo-
maiks on Jummal teid lonud; ja kas

4
sünniks teile arwada, et Jummal
teile mitte kärkusid ei annud teie
ello juhhatamiseks? Oigis on tem-
mal nonda, tedda auustada; ja ka-
sest, kuidas ta teitist tahhab auustud
jada, ep olle ta teid mitte õppeta-
matta jätnud. Ehk eks teie ei leia
temma kärkusid omma Piiblis? Ag-
ga kas teie ial otsinud nende seest,
mir Jummalas tahtminne on? Kas
teie ial töerte mõttelnud nende ar-
jade peäle, mir ta teid kelab ja
kärsib? Kas teie ial üllerleidnud,
et Jummalas kärsud teine teisega üh-
te sünniwad ennam kui keik muud
arjad; et temma kärkudest iggaüks
meie hinge mõttele sisse süddame
pohjani tungib; et iggaüks neist
awwalikkuis teel ka keigesalla-
jamad süddame hirmud, ja nende
peäle kohkut moistab? Oh kui ho-
letunud ollete teie olnud see, mir

teie piddite teggema! Ärge arwage
koggone mitte, kui woik. Jummal
ommad käsud ärraunnustada, nen-
da kui teie neid ärraunnustate.
ja et temma teid ei ial mitte nouak-
ennefele arro anda, kuidas teie temma
käsude järrele mõttelnud, räkinnud
ja teinud. Töest, Ma-ilma kochto-
moistja wöttab üllepidada, mis ta
on käsknud, ja ülleonäita kochhut
ja õigust. Ehk küllaks teie tahhate
temma, se keigeüllema warto, trot-
sida? Küllaks tahhate temma wägge
ja heldust naerda? Küllaks tahhate
temma kannatust, armatust ja hal-
lastust nago jalgega tallada, ja tem-
ma kältemaksmist ennest peäle
jata? Waesed lomad! Kar teie ka te-
ate, mis teie tete? Öppige härti,
öppige süddames moistma: Jummal
wiikab patto; ja temma ei jätta

neid nuhtlematta, kes kurja ⁵ tewad.
Üks ainus patto tö on jo nuhtluse
wäärt; kui palju ennam terve pat-
tune ello! ja kui hirmus saab teie
luggu ollema, kui teie ärrasurtete
ilma ümberpöörmata pattust!

4. Mötlege järrele süddame tun-
nirtuse nomimisese peäle. — Temma
heält peate teie, olgo warra ehk hit-
ja, kuulda sama; sest ta ei lasse
ennast mitte ikka waikistada. Ehk
eks teil polle tunnistust süddames?
Eks teie südda ei sa täis häbbi ei
ühhegi teie kõnnede, ei ühhegi teie
teggude pärrast? Kar woite teie
ikka peäle ellada ilma süddame
tunnirtusest hohimatta? Eks teie
Jummalat ei kard? Eks teie ei
mötte töfise melega isfeenneste
peäle? — Eks teie sest ei holi, mis

Jummal kärsib? Kas teie woite ilma hinge wallo tundmatta hõruuse ja abiello rikmise, pettuse ja warguse, pühhapäwa ja jummal nimme teotamise, prassi-
mise ja lakkumise hirmsad pattud teha, ja ennast anda aiada keigesuguste pahha hõmmude läbbi? Kui teie sedda woite; mis südda on teil süü süü? Kui kõlwatumad ollete teie süü teiste ausa innimete sear ellada! Eks teie südda ei kaeba ial teie peäle? Kui teil polle tunnistust ennast mitte ommas süddame, süü teie pahhemad ollete, kui metsalised; sest et teie süü woite weel ennast kahjo teha, kui nemad. Agga kui teil süddame tunnistus on, mis ta rägib? Eks ta teile ei üttele, et üks on, kes pühha jummal

6
ja hirmus kohtamoistja; et teie sedda wihhastate, ja et teile tarwir lähhääl ennast anda ärraleppitada temmaga? Kas ollete teie süü alluse süddame wallo jo tunnud? Kui sedda teie agga emalt sedda tundsite: mõtlege, kuidas ta süü wast teid wõttaks wallotada, kui jummal sedda weel ennast üles hüaab, kui teie pattude hulks teie wasto tõuseb ja teile annab tunda keis omma koorma raskust. Kui hirmsaks saaks süü esite teie süddame tülli! Ei se ei lasseks teid ei päwal egga ösel hingada; se olleks iggaweseks pinajaks teile, ja näriks teid kui u, mis ärra ei surte. Kartke sepärrast sedda, mis teie omma südda teie wasto tunnistab. Katske, et teie süddame tunnistus ärraleppitud saaks jummalaga, ja puhhastud neist sur-

muist teggudest, sedda ellawat jum-
malat tenida.

5. Öppige ma-ilma tundma, mis
seer teis ellate! — Täis patto on
ma-ilm, mis jummal kärsud ikka
pölgab. Pirsut agga leitakse neid,
kes kui head jummal lapsed tedda
kartwad ja armastawad, ja keigest
süddamest ^{tedda} nõudwad karwatada,
mis jummal auuko tulleb. Pea kei-
kipiddi wallitseb jummalakartmata
meel. Ühhed karjuwad, et neil wae-
sur ja nälg; teised, et neil haigus ja
wallo on; teised, et neid laitakse ja
teotakse; teised jälle, et neile liga
tehhakse ja üllekohhut. Pea keikil
on rist ja waeu ehk sel ehk teisel
wisil. Wimaks tulleb surm, ja nidab
neid keik ärra. Ja kas sünniko lü-
armsako meile sada sesinnane ma-ilm
mis ni kadduwo on, ni täis waeuwa,

7
hädda ja surma? Eks meile sünniko
parremat ello otsida? Mis kaas on
meil sest, kui meie keik se ma-ilma
karskuse saaksime, agga omma hin-
gele teeksime kahjo? Oh kui tarwis
on se, et sa ennast lapsed lahti tehha
keigest ommast liast himmust selle-
sinnatse pattuse ma-ilma järrele, ja
omma süddant ja lotust annad wänada
parrema iggawesse ello pole!

6. Öppige, mis Kristus on öppe-
tanud uskma, ka tundma temma
waimo järrele ja nenda kui se tö-
erte törsi on. — Se usk, mis Kris-
tus meid üle seäduse seer öppe-
tanud, näitab meile sedda teed, mis
peäl meie jummalat temma mele
pärrast tenime. Kas teil usk on tem-
ma käest? Ehk polle teil usko ol-
nudki? Kui teil polle usko, siis ollate
teie sallalikkud; sest et teie ennast

peält nähker tete, kui ollexsite teie
ühhe ehk mu usko tunnistajad.
Agga kui teie uskumatta töerte ol-
lete, süs ei holi teie ka mitte omma-
süddame tunnistusest; ja ilma tem-
mast holimatta, mis teie kül ollete?
Agga kui teil usk on, kenne käest
on se? Kas paljast innimeste jut-
tudest ja wisidest, — olgo wannematest
ehk muist, — ker teid karwatasid
ülles? Keigeparremad ep olle kül
mitte ikka wannad wisid ja kombed,
ja nende mele mõtlemised, ker teisi
ülleskarwatawad, ei sünni mitte
ikka Kristuse sanna- ja kärsoga
ühte. Kas tahhate teie temma
rahwaks arwatud sada, ja teil polle
teada ei seddagi, mis temma on
õppetanud uskma? Kas teie ni
piisut õppind tundma sedda usko,
mis läbbi teie lodate õnsaks sada.

8
Kas woite teie arwada, sedda usko
ennertel tõsiseks karfusk ollad, mis
teie ei moista; ehk sest kül ollad, kui
teie Kristuse nimme peäl käite ilma
temma usko-õppetuste wäest mitte
ial middagi tundmatta? Oh kui pea
eksitawad ni mitto ja mitto ennast
isõ ärra, ja joudwad iggawesse huk-
katusse wasto!

7. Sage tuttawaks Piibliga, — ühhe
ramatoga, mis jummal teile andis
sepärrast, et ta teid tahtis õppetada
sedda teed, mis taewa, mis õnnis-
tuse, mis temma ennese pole juh-
hatab; ühhe ramatoga, mis üks-
päinid teid woib targaks tehha
õnnistuseks; ühhe ramatoga,
mis jummal kärsõ- ja Kristuse
Ewangeliummi-sannad enneser
peab; — kärsõ-sannad, et teile kir-
nitud saaks, mis teie kohkur ja õigur
on; — Ewangeliummi-sannad, mis

teile näitwad, Kuida teie pattust
woite päästüd ja jummal armu
osaliseks jälle sada. Pibel ütleb
teile, mis jummal ma-ilmas teinud.
mis nouud temmal ollid innimese-
ga, kui ta tedda heaks ja õnsaks loi.
— mis nouuks ta omma Poega lük-
kitar; ja mis jummal Poeg teggi,
et ta pidid innimese ärrakaddunud
lapsed lunnastama ja neid ühhen-
dama jälle Ennesega. Piblist lei-
takse pühha meeste sündinud arjad,
kuida nemmad jummal ees käies
temma õnnistamise osaliseks said.
agga ka sedda, mis öälattele sündis,
kedda jummal nuhtles, sest et nem-
mad ikka teggid temma mele warts.
Pibel õppetab teid, kuida teie woite
meelt parrandada, uskuda, ma-ilma
ärrawoita ja iggawerte õnsaks sada.
Oh ja õnnistud ramat, kui piisut
holitakse sinnust! Oh sedda rikkutud

9
ma-ilma, mis jummal ramato ei
tahha auu wäärt piddada, — egga
tähhele paanna, — egga õppida temma
seest! Oh sedda jummal kannatust,
et ta ühhe ma-ilma kannab, mis
temma seadust mahha jättab, ja temma
rohke armu nou, mis temmal ärra-
kaddunud pattuste õnnistuseks on,
ennesest ärralükkab!

8. Sage tutawaks fosanda Jeesuse
Kristusega. — Kui saggedarte rägite
teie temmast! ja ommeti, kui piisut
tunnete teie tedda! Kuir teie Kristust
ei tunne, — Tedda ei tunne, ker teie
use üllemfaatja ja lõppetaja on! Tem-
ma nimme järtele sai teid Kristi rah-
waks nimmetud, ja teie ei tea mitte
õiete, ker Jeesus Kristus on. Mis teie
arwate temmast? Mis polest on temma
keige üllem, keigejartem? (Agga ehk
ta teie mõttes üllem ep olle!) Mis teie
arwate temma ollemisest, temma

ammetist, temma sannast ja nouust.
Mir arwate teie temma mahha tul-
lemisest meie Ma peäle, ja sest, et
ta ennesse peäle wöttis innimesse näg-
go ja luggu? Mir arwate temma el-
lamisest ja surmast, temma hawadest
temma õigusdest, temma Waimust?
Mir teie sest arwate, et ta meie pat-
tude eest surtes meid tahtis ärralun-
nartada, — et ta üllertoufis surmist,
et ta taewa läks ja mahhaläkkitar-
omma Waimo? Mir teie teate temma
kuninglikkust wallitjusdest, temma
eestpallumisest taewas, temma jälle-
tullemisest ma-^{kohtule?} ilma ^{ilma} ~~ilma~~ ^{ilma}?
Oh teie sõggedad omma ennesta hin-
gede warts holetumad! Ker teie!
Tedda ei tahha mitte warts wõtta
ärrapeästjaks ja Önnisteggiaks; kui-
da woite teie temma pallet wadata,
kui temma ommal aial jälle tulleb?

10
9. Öppige hästi mõistma, mis se on,
pattust pööma ja meelt parrandama!
— Küllab teie sest ollete sõggedaste
kuulnud rääkivad; ja süski on se as-
ise teil piisut kül teada. Ehk kar-
teie arwate üller, mis se on: lleste
ehk üllewelt sündinud ehk nisuggune
ollemas, kenne südda ja meel jummalas
Waimo läbbi uendud on? Ehk teie ei
tea, kui tarwis se on, enne kui teie
kolbate taewa riki tulla, et teie süd-
da ja süddame tunnistus wägga ümber-
peab müdetud sama? Ehk teie ei tun-
ne, kui halbid ja rummalad teie ol-
lete, ja kui wägga lihhalik ja aialik
meel teie aller on? Ehk teie ei mõista
kui tarwis teile lähhäb usiks lomaiks
sama, ja kätte sama uut waimo, uut
süddant, ued himmud; et teie sün-
niksite sega ühte, mis jummalas san-
na kärsib ja nouab; et teie walmis-
saaksite omma surma warts, ja kol-
u

bawaks, jummalä palke ette tulla?
Kui kaua tahkate weel omma pat-
tude sisse jada? Kui kaua nende
pole hoida ja neid tehha? Kui kaua
ellada, kui jummalä wastasid ilma
ümbertöörmatä? — Tulge jälle! Tul-
ge! Miipärrast tahkate teie surra?

10. Mötlege surma peäle! — Tä
tulleb; ja ön teile, kui tä teid mitte
ärra ei wi enne, kui teie tedda öiete
ärra ollete arwanud. Tä tulleb, ja
wöttab teie hinge ärralahhutada teie
ihhust, — wöttab ihho päinna külma
kaua sisse. Teie pimmedad pattused!
Ker on teid ärrateinud, et teie ennast
ei walmista ühhe kärsse tullemisse
wasto, ker teid pea küäl wöttab ärra-
nouda ühhe teisse ello sisse! Oh sedda
hitmust patto- ja lihha- himmo, mir
uinnutab hinged, kunnä nennad meelt

11
hoois ärraheitse üllerärkawad igga
wesfer pimmedusfer! Ärkage, touke
ülle, armad! kuulge omma lodud ter-
we mele heält; mötlege, kühho teie
sate kui pea! Kui mitto kord näte
teie surnud; kui mitto kord, ker neid
tanka nutwad! Pirsut päiwi agga
kui need on möda läind, süs on
kinni pandud ka teie silmad # ja sü.
— Süs on teie ihho, mir praego
werrest sojendakse ja likumar on,
kui külma ja kange surno kehha
maas, saab pandud kiroto ja pim-
meda kaua sisse. Ja kar teie sate
süs ennam ni uhked ollema, ni
tühja melelissed, ni lustilissed, kui
nüüd? Oh pirsut küäl, mo armad!
Sepärrast mötlege surma peäle, ja
walmistage ennast keigeparremal
ja keigeseädsamal wiisil temma wasto!

ii. Mõtlege kohto päwa, — se sure
päwa peäle, millal keikide inni-
merte iggawenne luggu ärramoir-
tetud saab! Mir õnnistud päwak-
saab se küül ollema ühhele; agga
teisele, oh mir kurwaks ja hirmsaks
päwak! Mir luggu tunnete teie
sür — teie wõlladega koormatud pat-
tused! Kuida tahhate teie kohto moist-
ja pallet wadata? Mir nou on teil
sür, kui Pea-Ingli heäl ja parsun
teie hauad lahti teeb, teid üller koh-
kutab, ja keige ma-ilma ees päwa
ette tõrtab! Kuida woite teie sedda
kanda, kui teie arowalikkult nim-
mega ette hütud sate; kui teie käest
noutakse arto teha keigest omma
ello-aiamisest? Kuida tahhate oma
teggude eest korta? Kuida woite

12
teie kuulda kohto moistja heält, ja
mir ta iggaweseks aiaks teie peäle
moistab? — Ker teie nüüd ei mõtle
se päwa peäle, ker teie omma melest
hoiw ärraaiate se mõtte, et Jofand
tulleb ma-ilma peäle kohkut moist-
ma õigusega!

12. Arwage härti, mir pörge on,
— ja arwage sedda sepärrast, et teie
ei saaksite senna. Kenne keel woib
ülleorräkida, Kenne südda ärratunda,
kui suur, kui raske, kui kaua pörge
wallo on! Se on se koht, mir lange-
nud inglidetele ja pattust-pöörmatte
innimetele ello-arsemeks seätud
on. Seäl on se ur, mir ärra ei sure.
Seäl se tullu, mir ärra ei kustu.
Seäl saab ollema ulluminne ja ham-
maste kirtistaminne; — seäl sawad

Dor

tunda ollema wallo ja süddame
tunnistuse laitmisel; — seal
hirmotused, hädda ning mele-
ärraheitminne. Oh Jofand! hoi-
meid armust sefinnatse wallo-paiga-
eest! Et seirke waggasest, waesed
surrelikkud! ja mötlege, mis teie
südda küül tunneks, kui teie pöt-
gus peaksite ollema, enne kui mon-
ni nädal ehk pääw lõppeb! Ja
eks ei woiks teie kätte tulla nenda-
sammoti, kui enne jo tulnud ni
mitme teiste kätte? Oh ärrkage
ülles teie keik, kennele tulles om-
ma hinge päästa! Ärrge lükkage
ennast melega mitte pörge hädda
ja wallo süsse!

13. Agga öppige ka arwama,

13
mis taewar on. Kes woib küül
keik önnistused ülles arwada,
mis seal on! Oh et teie agga tö-
e. te tahhaksite neid tunda ja
maitsta sada; küül teie saaksite
ükkord leida, et nemmad keik
teie nende pärrast kantud hoolt-
ja nähtud waewa küül ärrtata-
süksid! Taewar on ja saab keik
ükkhentud, mis önnistuse hal-
likaks ial sünnib hüüda. Seal el-
lab iggawenne jummal, kenne pal-
leer rõmo on rõhkerte, ja kenne
parrema. Käer keigelöbbusamad
a. jad on lõpmatta. Seal ellab meie
Jofand Jeesus Kristus, kenne paljar
näggö jo teid saab täitma taewa
rõmoga; seal ellawad pühhad Ing-
lid ja keik pühhad hinged, kes süüt

— pot

lahkuwad, kes nüüd täieste he-
ad on, ja kenne seltsid teile sa-
wad õnneks ollema ja rõmuse
kui wägga. Kui se keik ei jona
teie süddant ligutada; oh, mis
nouate teie sür? Agga kuulge!
weel ükskord pallutakse teid jär-
rele möttelda nendesinnaste arjade
peäle. Eks nemmad ei olle teie
järrele mõtlemise iille wägga-
wäärt arjad? Eks ei tulle teile
heaks, nende peäle möttelda om-
ma süddame? Eks se ei woi teid
parremiks innimeseks tehha?
Eks se ei woi teid walmistada
surma ja tullewa õnse ello warts?

Josand andko teile armo, et
teie, kinni teil weel aega on, saax-

14
site tunda, mis teie rahhule tarwis
lähhäb! Amen!

~~1816~~ D. 27 May 1816
Lector G. R. Roth.
G. R.